

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Фортепіано»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Стегней С.Н.

01 вересня 2025
Дата

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА

галузь знань	02 Культура і мистецтво
спеціальність	025 Музичне мистецтво
освітньо-професійний ступінь	Фаховий молодший бакалавр
освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво

Розробник: Тетерюк-Кінч Юлія Сергіївна, викладач-методист, доктор філософії

Програму навчальної дисципліни «Педагогічна практика» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Фортепіано», протокол № 1 від 29 серпня 2025 року

Голова циклової комісії М. Сокач Сокач М.Е.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 7	Курс:
	III, IV
	Семестр
	V, VI, VII, VIII
Загальна кількість годин – 210	Аудиторні заняття 136
	Практичні –
	Індивідуальні заняття – 136 год.
	Самостійна робота 74 год.
	Форма підсумкового контролю: залік – VIII семестр

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Метою викладання навчальної дисципліни «Педагогічна практика» є:

- підготовка випускників коледжу до викладацької діяльності і роботи по естетичному вихованню підростаючого покоління, просвітницької та пропагандистської діяльності по формуванню естетичних смаків;
- формування висококваліфікованого музиканта викладача, який творчо підходить до естетичного виховання молодого покоління.
- набуття здобувачем освіти педагогічних знань і навичок, вдосконалення його як музиканта-викладача; виробити у здобувача освіти морально-етичні якості, як відчуття обов'язку, дисциплінованість, відповідальність за виховання і навчання учня;
- виховання творчої активності здобувачів освіти, прищеплення інтересу до творчої позакласної роботи, просвітницької діяльності в пропаганді найяскравіших зразків українського та світового музичного надбання.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Педагогічна практика» є:

- навчити узагальнювати набуті знання і навички та використовувати їх на практиці при роботі з учнем;
- розвивати творчу активність здобувачів освіти;
- здобуття педагогічних знань, вмінь і навичок здобувачів освіти повинно проходити на основі дії системи, основними компонентами якої виступають «спеціальність – педагогіка – психологія – методика – педагогічна практика»;
- виховання у здобувача освіти морально-етичних якостей: відчуття обов'язку, дисциплінованість, відповідальність за виховання і навчання учня;
- здобуття навичок, необхідних для подальшої практичної діяльності молодшого спеціаліста з кваліфікації «викладач фортепіано».

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен

знати:

- застосовувати базові загальні знання та базові знання з професії;
- працювати в команді;
- застосовувати знання на практиці;
- основні стилі та жанри фортепіанної музики;
- базову фортепіанну літературу;
- основні принципи складання плану характеристики учня (характеристика повинна відображати нервово-психологічний тип учня, інтерес до занять на інструменті, рівень загального і музичного розвитку, рівень підготовки, музичні дані), а також індивідуального плану (поточного і перспективного);
- основи грамотного ведення навчальної документації згідно з інструктивними документами школи, щоденники учня (де відмічаються основні завдання уроку, важливі вказівки викладача, спостереження, висновки, завдання подальшої роботи) і звіти-щоденники практики;
- художньо-педагогічний і інструктивний репертуар, навчальні посібники і програмові вимоги школи;

- музичну термінологію та науково-методичну літературу;
- володіти музично-теоретичними знаннями та методико-виконавськими навичками.

ВМІТИ:

- застосовувати абстрактне мислення, аналіз і синтез;
- практично й оперативно застосовувати знання, вміння до конкретних професійних ситуацій;
- застосовувати професійно-профільовані знання та практичні навички з фахових та музично-теоретичних дисциплін у професійній діяльності;
- оперативно застосовувати знання, вміння та навички у педагогічній роботі в процесі формування естетичних поглядів та художніх смаків;
- оперувати професійною термінологією у сфері фахової діяльності;
- знаходити основні шляхи виконавських засобів втілення художнього образу в педагогічній діяльності;
- використовувати знання педагогічного репертуару в педагогічній діяльності;
- усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між усіма елементами теоретичних та практичних знань музичного мистецтва;
- використовувати професійно-профільовані знання і навички з оформлення документації освітнього процесу;
- працювати з методичною літературою, бути в курсі новітньої інформації з психології, педагогіки, методики викладання.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (Міждисциплінарні зв'язки)

Попередньо здобуті знання мистецького спрямування.

ІНТЕГРАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ

Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері музичного мистецтва або у процесі навчання, що вимагає застосування системи інтегрованих художньо-естетичних знань з теорії, історії музики, історії мистецтва, музичного виконавства та педагогіки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ (ЗК) І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ (СК) ВИПУСКНИКА

(відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахового молодшого бакалавра):

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності.

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 5 Здатність демонструвати професійні навички та уміння в музично-теоретичній/виконавській/педагогічній/організаційно-творчій діяльності.

СК 6 Здатність передавати знання, застосовувати професійні та педагогічні методи, підходи, технології, знання вікової психології в умовах роботи з аматорським колективом та/або в педагогічній діяльності на рівні початкової мистецької освіти

СК 7 Здатність самостійно організовувати та провадити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у професійній діяльності.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 9 Здатність застосовувати інтегровані знання з інших видів мистецтва в професійній діяльності.

СК 10 Здатність використовувати технологічні ресурси, новітні цифрові звукові технології в професійній діяльності.

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

СК 12 Здатність здійснювати міжособистісну та соціальну взаємодію для досягнення професійних цілей.

СК 14 Здатність до професійної самореалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

РН 10 Володіти методикою роботи з учнем, учнівським та/або аматорським колективом з урахуванням вікових особливостей учасників

РН 11 Підбирати навчальний/виконавський репертуар з урахуванням музичних здібностей та/або цілей навчання здобувачів початкової мистецької освіти та/або рівня аматорського колективу

РН 12 Проводити індивідуальний та/або колективний репетиційний процес у виконавській/освітній/ організаційно-творчій діяльності

РН 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

РН 14 Розробляти та документувати навчально-методичні/творчі матеріали, вести документацію, пов'язану з виконанням професійних обов'язків.

РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Зміст програми навчальної дисципліни

III курс

V семестр

Тема 1. Методика проведення уроку з фаху.

Специфіка проведення уроку з учнем. Зміст і змістовність уроку. Форми і методи роботи на уроці з учнем. Методи роботи та методи педагогічного впливу. Планування уроку.

Тема 2. Специфіка початкового навчання.

Методика початкового навчання заснована на розумінні вікових особливостей учнів і обумовлена специфікою психіки дитини. Керування музичним розвитком учнів та їх поетапним формуванням.

Тема 3. Початкове формування апарата. Процес постави рук.

Призначення кожної частини апарату та їх взаємодії. Фізичні і рухові можливості пальців, зап'ястя, передпліччя, плеча, плечового поясу. Поняття про піаністичну свободу.

Тема 4. Засвоєння нотної грамоти.

Пізнання музичної мови учня на початковому етапі навчання, прилучення дитини до теоретичних понять. Вивчення теорії музики, запис висоти звуків та засвоєння запису ритму.

Тема 5. Перший досвід звуковидобування.

Звуковидобування піаніста як фізична дія. Взаємозв'язок художньо-акустичних вимог слуху і механічних дій. Використання вправ, що пов'язані з художніми завданнями.

VI семестр

Тема 1. Виховання відчуття ритму у дитини.

Виховання первинного і художнього відчуття ритму. Відчуття темпу, співвідношення різних тривалостей, акцентування, свободи музично-ритмічного руху.

Тема 2. Розвиток навичок розбору нот та читання з листа в учня.

Передумови правильного розбору нот та читання з листа. Засвоєння нотної грамоти на індивідуальних уроках з фаху. Визначення двох принципів, які забезпечують правильне читання нот з листа.

Тема 3. Навчання основних прийомів гри учня на уроках з фаху.

Техніка виконання і послідовність засвоєння роздільної і зв'язної гри. Вивчення з учнем штрихів *non legato*, *legato*, *staccato*.

Тема 4. Розвиток навичок ансамблевої гри в учня.

Опанування навичок злагодженості ансамблевого виконання, спільного музичного дихання, єдиного метроритму.

Тема 5. Розвиток музикальності, емоційності та артистичності учня.

Умови розвитку цих якостей в учня на уроках з фаху. Вміння переживати музику як вираз певного змісту, збагнути її красу, інтуїтивно знаходити засоби виразності при виконанні. Виховати любов до публічних виступів і найбільш повне саморозкриття учня під час виконання програми.

IV курс

VII семестр

Тема 1. Специфіка проведення індивідуального уроку з учнем.

Визначення форми і методів роботи на уроці з учнем. Вміння знайти до кожного учня індивідуальний підхід з урахуванням його віку, типу нервової системи, характеру, виховання, здібностей та можливостей сприйняття, мислення, пам'яті.

Тема 2. Планування уроку з учнем. Типи уроку.

Завдання здобувача освіти розрізнити, які існують типи індивідуальних уроків (тематичний, урок-лекція, урок-концерт, урок-репетиція, урок-консультація, звичайний (нетематичний)). Читке розуміння, яка мета кожного з них.

Тема 3. Організація самостійної роботи учня.

Завдання педагога навчити правил самостійної роботи учня, давати самостійні завдання учневі на домашнє завдання. Вміння навчити учня розуміти, що він повинен точно знати, як і що буде робити вдома.

Тема 4. Процес вивчення музичного твору з учнем.

Завдання педагога на кожному етапі вивчення твору з учнем. Зміст і форми роботи. Етапи роботи.

Тема 5. Ведення навчальної документації.

Планування роботи здобувача освіти: у щоденнику – планування найближчих уроків, у робочому плані – на півроку вперед, заповнення всієї необхідної документації. Вміння дати характеристику здібностям учня, проаналізувати виступи учнів під час публічних виступів, під час роботи в класі та виконання домашньої роботи.

VIII семестр

Тема 1. Робота над гамами та вправами з учнем на уроці з фаху.

Поняття про піаністичну техніку. Види техніки і їх відмінність за фактурними викладеннями і прийомами гри. Прилучення учня до гри гам на початковому етапі навчання. Гра мажорних і мінорних гам. Гра акордів і арпеджіо. Методи подолання технічних труднощів.

Тема 2. Робота над інструктивними етюдами з учнем на уроці з фаху.

Робота над інструктивними етюдами: типові недоліки виконання, причини їх появи і способи виправлення. Прийоми гри в дрібній техніці та прийоми гри у великій техніці під час вивчення етюдів з учнем.

Тема 3. Робота над поліфонічними творами з учнем на уроці з фаху.

Цілі і завдання педагога в роботі над поліфонічними творами. Початковий етап прилучення учня до слухання звучання поліфонічної фактури: підголоски, проста імітація, поліфонізований супровід до мелодії, канон.

Тема 4. Робота над творами великої форми з учнем на уроці з фаху.

Специфіка роботи над творами великої форми. Основні цілі і вимоги до вивчення сонат. Вибір різноманітних виконавських засобів виразності під час вивчення творів великої форми з учнем на уроці з фаху.

Тема 5. Робота над різнохарактерними творами малої форми з учнем на уроці з фаху.

Специфіка роботи над рухливими п'єсами з учнем на уроці з фаху: моторними, скерцозними, танцювальними, токатними, маршовими. Особливості виконавських засобів виразності і прийомів гри. Специфіка роботи над ліричними п'єсами з учнем на уроці з фаху: романсово-пісенними, оповідальними, епічними, декламаційно-драматичними. Вивчення кантилени. Проблеми звуковидобування, інтонування, фразування, піаністичного дихання, тонкощів педалізації і агогіки, розподілу динамічних і тембрових барв між фактурними пластами.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин		
	усь ого	у тому числі	
		індивід.	самостійна робота
1	2	3	4
V семестр			
Тема 1. Методика проведення уроку з фаху з учнем.	6	4	2
Тема 2. Специфіка початкового навчання.	6	4	2
Тема 3. Початкове формування апарата. Процес постави рук.	11	8	3
Тема 4. Засвоєння нотної грамоти.	11	8	3
Тема 5. Перший досвід звуковидобування.	10	7	3
Підсумкове заняття	1	1	-
Всього:	45	32	13
VI семестр			
Тема 1. Виховання відчуття ритму у дитини.	7	6	1
Тема 2. Розвиток навичок розбору нот та читання з листа в учня.	8	6	2
Тема 3. Навчання основних прийомів гри учня на уроках з фаху.	9	7	2
Тема 4. Розвиток навичок ансамблевої гри в учня.	10	8	2
Тема 5. Розвиток музикальності, емоційності та артистичності учня.	10	8	2
Підсумкове заняття	1	1	-
Всього:	45	36	9
VII семестр			
Тема 1. Специфіка проведення індивідуального уроку з учнем.	9	4	5
Тема 2. Планування уроку з учнем. Типи уроку.	9	4	5
Тема 3. Організація самостійної роботи учня.	13	7	6
Тема 4. Процес вивчення музичного твору з учнем.	14	8	6
Тема 5. Ведення навчальної документації.	14	8	6
Підсумкове заняття	1	1	-
Всього:	60	32	28
VIII семестр			
Тема 1. Робота над гамами та вправами з учнем на уроці з фаху.	10	6	4
Тема 2. Робота над інструктивними етюдами з учнем на уроці з фаху.	10	5	5
Тема 3. Робота над поліфонічними творами з учнем на уроці з фаху.	13	8	5
Тема 4. Робота над творами великої форми з учнем на уроці з фаху.	13	8	5
Тема 5. Робота над різнохарактерними творами малої форми з учнем на уроці з фаху.	13	8	5

Залік	1	1	-
Всього:	60	36	24
Всього годин:	210	136	74

Самостійна робота

Самостійна робота здобувача освіти – важлива ділянка навчального процесу, яка виховує та розвиває творчу ініціативу здобувача освіти, формує чітке уявлення про методику роботи з учнем на уроках з педагогічної практики. Викладач повинен працювати над розширенням музичного світогляду здобувача освіти, розвивати у нього творчу активність і самостійність. Крім творів, які здобувач освіти вивчає з учнем під час уроку, він повинен читати з листа, знайомитися з різноманітною методичною та фортепіанною літературою.

Перевірка самостійної роботи здійснюється під час проведення підсумкового контролю.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
V семестр		
1	Тема 1. Методика проведення уроку з фаху з учнем.	2
2	Тема 2. Специфіка початкового навчання.	2
3	Тема 3. Початкове формування апарата. Процес постави рук.	3
4	Тема 4. Засвоєння нотної грамоти.	3
5	Тема 5. Перший досвід звуковидобування.	3
	Разом	13
VI семестр		
1	Тема 1. Виховання відчуття ритму у дитини.	1
2	Тема 2. Розвиток навичок розбору нот та читання з листа в учня.	2
3	Тема 3. Навчання основних прийомів гри учня на уроках з фаху.	2
4	Тема 4. Розвиток навичок ансамблевої гри в учня.	2
5	Тема 5. Розвиток музикальності, емоційності та артистичності учня.	2
6	Разом	9
VII семестр		
1	Тема 1. Специфіка проведення індивідуального уроку з учнем.	5
2	Тема 2. Планування уроку з учнем. Типи уроку.	5
3	Тема 3. Організація самостійної роботи учня.	6
4	Тема 4. Процес вивчення музичного твору з учнем.	6
5	Тема 5. Ведення навчальної документації.	6
6	Разом	28
VIII семестр		
1	Тема 1. Робота над гамами та вправами з учнем на уроці з фаху.	4
2	Тема 2. Робота над інструктивними етюдами з учнем на уроці з фаху.	5
3	Тема 3. Робота над поліфонічними творами з учнем на уроці з фаху.	5

4	Тема 4. Робота над творами великої форми з учнем на уроці з фаху.	5
5	Тема 5. Робота над різнохарактерними творами малої форми з учнем на уроці з фаху.	5
6	Разом	24

ФОРМИ ТА ЗАСОБИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв оцінювання.

Оцінювання здобувача освіти охоплює низку контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувача освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточний контроль проводиться на індивідуальних уроках у вигляді оцінювання активності здобувача освіти, відповідальності, рівня його практичної професійної підготовки, музичної обізнаності, якості, грамотності, і має на меті перевірку рівня засвоєння здобувачем освіти освітнього компонента.

Семестровий контроль проводиться шляхом оцінювання обсягу та своєчасності виконання завдань практики; перевірки фіксацій спостереження у «Щоденнику здобувача освіти-практиканта», перевірки завдань самостійної роботи. Кожен здобувач освіти у шостому семестрі готує методичні анотації з педагогічної практики. Тема анотацій визначається викладачем - консультантом.

Підсумковий контроль проводиться відповідно до навчального плану, у формі заліку у VIII семестрі в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному програмою навчальної дисципліни.

Залікові вимоги: проведення відкритого уроку з демонстрацією знання репертуару учня; врахування виступів на обговореннях академічних концертів учнів; підбір репертуару для учня відповідного року навчання; якість ведення навчальної документації; виконання самостійної роботи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною) шкалою:

- **«відмінно»** – здобувач освіти досконало володіє методикою роботи з учнем, з урахуванням його вікових особливостей. Має добрий контакт з учнем, контролює його домашню роботу, підтримуючи зв'язок з батьками. Досконало

знає репертуар учня і вміє його проілюструвати. Володіє грамотною і професійною мовою. На обговореннях академічних концертів учнів проявляє ініціативу. Володіє професійними знаннями та навичками в повному обсязі та користується всіма засобами, необхідними для педагогічної роботи. Грамотно веде навчальну документацію та підбирає виконавський репертуар з урахуванням музичних здібностей учня, творчо виконує всі завдання із самостійної роботи. Використовує професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

- **«добре»** – здобувач освіти добре володіє методикою роботи з учнем, з урахуванням його вікових особливостей. Активно поводить себе на уроках з педагогічної практики, але не завжди може обґрунтувати свої зауваження і проілюструвати їх грою на інструменті. На обговореннях академічних концертів учнів проявляє зацікавленість і активність. Документацію веде грамотно, старанно виконує завдання із самостійної роботи. З розумінням відтворює основні професійні знання та застосовує виконавські прийоми та засоби, які необхідні для належного виконання педагогічної роботи. Використовує професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

- **«задовільно»** – здобувач освіти доволі слабо володіє методикою роботи з учнем, з урахуванням його вікових особливостей, при обговореннях виступів учнів на академічних концертах поводить пасивно, документацію веде формально, завдання із самостійної роботи виконує недбало. Недостатньо володіє професійною мовою та навичками ведення уроку: припускається помилок у веденні уроку, невпевнено ілюструє на інструменті, репертуар знає погано. На слабому рівні використовує професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

- **«незадовільно»** – здобувач освіти не володіє методикою роботи з учнем, з урахуванням його вікових особливостей, не проявляє ніякого інтересу до педагогічної діяльності, не володіє професійною мовою, відсутнє знання педагогічного репертуару та навичок ведення уроку; безграмотно веде навчальну документацію, не виконує завдання із самостійної роботи. Не приймає участі в обговореннях виступів учнів на академічних концертах. Не використовує професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Воробкевич Т. Методика викладання гри на фортепіано – Львів, 2001р.
2. Генкін А. О. Специфіка піанізму в етюдах і вправах Карла Черні: автореф. дис. ... канд. мист.: спец. 17.00.03 / Ін-т мист-ва, фольклористики та етнології імені М. І. Рильського НАН України. Київ, 2019. 20 с.

3. Гончаренко Л. П. Методика викладання музичного інструмента (фортепіано) у вищій школі: метод. матеріали для самостійної роботи здобувач освіти. Кіровоград, 2007. 35 с.
4. Гордійчук Л. В. Самостійна робота над музичним твором: основні етапи та методи: методичні рекомендації для здобувач освіти спеціальності 025 «Музичне мистецтво» з дисципліни «Спеціальний музичний інструмент. Фортепіано». Луцьк: Надстир'я, 2017. 28 с.
5. Горецька Н. Психолого-педагогічна характеристика учня: методичні рекомендації курсу методики навчання гри на фортепіано та педагогічної практики. Харків, 1994. 19 с.
6. Максимов О. Б. Виховання піаністів за методикою В. Барвінського: навчальний посібник. Донецьк: Схід. вид. дім, 2007. 128 с.
7. Некрасов Ю. І. Комплексне навчання гри на фортепіано: навчально-методичний посібник. Одеса: АстроПринт, 2000. 148 с.
8. Кабусь Н. Д. Дослідження проблеми формування установки на професійно-творчий саморозвиток здобувач освіти. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Pipo/2012_36/12kndfst.pdf.
9. Катрич О. Т. Стиль музиканта-виконавця (теоретичні та естетичні аспекти). Дрогобич: Відродження, 2000. 100 с.
10. Ковальова-Гончарук Л. О., Фрицюк В. А. Педагогічні умови формування інструментально-виконавської компетентності майбутніх учителів музичного мистецтва. URL: <http://innovpedagogy.od.ua/archives/2021/36/38.pdf>.
11. Кокодій Н. В., Коханенко Л. М. Педагогічні умови формування творчої діяльності здобувач освіти на уроках фортепіано. URL: https://www.rusnauka.com/40_NNM_2015/MusicaAndLife.
12. Михалюк А. Концептуальні положення формування виконавської культури майбутніх педагогів-музикантів засобами українського фортепіанного мистецтва. *Освітологічний дискурс*: електронне наукове фахове видання. 2020. Вип. 2 (29).
13. Некрасов Ю. І. Комплексне навчання гри на фортепіано: навчально-методичний посібник. Одеса: АстроПринт, 2000. 148 с.
14. Склярів О. Д. Методика викладання курсу фортепіано. Формування і розвиток виконавчих навичок здобувач освіти: навчальний посібник для вищ. навч. закладів культури і мистецтв. Харків, 2002. 79 с.
15. Склярів О. Д. Особливості викладання курсу «Фортепіано» у вищих навчальних закладах культури. *Культура України*. 2020. Вип. 67. С. 147–156. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Ku_2020_67_17.
16. Устименко Ю. Фортепіано для всіх: навчальний посібник. Дніпропетровськ: ІМА-прес, 2008.
17. Цюлюпа Н. Удосконалення методичної підготовки педагогів-музикантів у галузі інструментального навчання. *Нова педагогічна думка*. 2010. № 4. С. 118–121.
18. Шукайло В. Педалізація у професійній підготовці піаніста. – Х., 2004.

Додаткові нотні збірки:

1. Щербаков І. Дитячий альбом. - Ужгород, 2006
2. Мартон І. Музичні твори. - Ужгород, 2003
3. Фортепіанні твори закарпатських композиторів. - Львів, 2007
4. Сасько Г. Мозаїка. Для фортепіано. - Київ, 2005
5. Теличко В.. Дитячий альбом. - Київ – Гьорлітц – Ужгород, 2016
6. Музика Срібної Землі. - Т.1. - Ужгород, 2017

Додаткова

1. Твори поліфонічного стилю:

Зошит Анни Магдалени Бах; маленькі прелюдії; двоголосні та триголосні інвенції Й. С. Баха

2. Твори класичного репертуару:

Сонатини, варіації Л. Бетховена, Й. Гайдна, М. Клементі, Ф. Кулау, В. А. Моцарта

12 дитячих п'єс Й. Гайдна

3. Твори інструктивного напрямку:

25 дитячих етюдів А. Шитте

Етюди К. Черні- Г. Гермер

Етюди Г. Беренса

Етюди К. Лешгорна

4. Твори українських композиторів:

П'єси В. Барвінського

Мініатюри М. Колеси

П'єси А. Кос-Анатольського

П'єси І. Шамо

П'єси І. Берковича

24 п'єси для дітей В. Косенка

Створюємо музику В. Подвала

5. Твори зарубіжних композиторів:

Дитячий куток, прелюдії К. Дебюсі

Пісні без слів Ф. Мендельсона

Альбом для юнацтва Р. Шумана

6. Твори сучасних українських композиторів:

П'єси В. Задерацького

Народний танець М. Скорика

Дитячий альбом М. Степаненка

П'єси В. Філіпенка

Романс, п'єси В. Теличка

Інформаційні ресурси

- www.classical-composers.org. База даних про композиторів: біографії, музика, ноти у вільному доступі, посилання на персональні сайти (Бах, Моцарт, Бетховен, композитори ХХ ст. і т. д.) (на англ. мові.)
- Зиско В. В. Важливі питання розвитку фортепіанної техніки. URL: <http://int-konf.org/konf032013/131-zisko-v-v-vazhliv-pitannya-rozvitku-fortepannoyi-tehnki.html>

Нотні архіви

- www.sheetmusicfox.com Нотний архів (на англ. мові.)
- www.reesheetmusic.net Нотний архів і записи в mp3 (на англ. мові.)